

آشنایی با نوآوری‌های نوین آموزشی در حوزه برنامه درسی، مقایسه تطبیقی در کشورهای ایران و انگلستان

الهام سعیدی^۱ و لادن سلیمی^۲ و امیر رودباری^۳

^۱ دانشجو دکتری گروه برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، مازندران، ایران
saeidi.el94@gmail.com

^۲ استادیار گروه برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، مازندران، ایران

^۳ ارشد کامپیوتر کرایش نرم افزار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، مازندران، ایران

چکیده

یکی از مهمترین مسائل برای ترویج نوآوری آموزشی تمرکززدایی در نظام آموزش و پرورش کشور است. هرچقدر نظام آموزش و پرورش کشور تمرکزگرا و با سلسله مراتب دیوان سالارانه باشد، کمتر می‌توان در زمینه گسترش نوآوری آموزشی موفق بود. لازمه نوآوری اتخاذ سیاست پویایی است که با سلسله مراتب دیوان سالارانه متضاد است و باید با توجه به اختیاراتی که به مناطق آموزشی واگذار می‌شود بازنگری و اصلاح شود. برای گسترش نوآوری و ایجاد اصلاحات در نظام آموزش و پرورش لازم است سیاست‌ها و ساز و کارهای نوآوری هر دو وجود داشته باشد؛ یعنی در اتخاذ سیاست پویایی به بازنگری قوانین و مقررات، و در مبحث مربوط به ساز و کارهای نوآوری، به تخصیص بودجه و پشتیبانی و حمایت از نوآوری باید اندیشید و به آن جنبه عینی داد. هدف اصلی در این پژوهش آشنایی با نوآوری‌های نوین آموزشی در حوزه برنامه درسی، مقایسه تطبیقی در کشورهای ایران و انگلستان است. آموزش و پرورش تطبیقی اقتباس و الگوگیری از دیگران در زمینه تعلیم و تربیت است دیدگاه‌های نظری پژوهش، دیدگاه کارکردگرایی دیدگاه ستیز و تضاد دیدگاه تعاملی دیدگاه انتقادی نوین است برای نیل به این هدف از روش کتابخانه‌ای - اسنادی استفاده شده و با استفاده از اسناد مدارک و کتب اطلاعات این پژوهش به دست آمده است. کیفیت نوآوری‌های نوین آموزشی همواره از جمله دغدغه‌های اصلی آموزش و پرورش در اغلب کشورهای دنیا بوده است. عنوان کاربرد فناوری در تعلیم و تربیت و آموزش شامل هر گونه وسایل ممکن و اطلاعاتی میشود که میتواند در تعلیم و تربیت مورد استفاده قرار گیرد نتیجه پژوهش نشان داده است که فناوری و اطلاعات کشور انگلستان در سطح پیشرفته‌ای به سر میبرد و سیستم آموزش و پرورش آن یکی از پر آوازه ترین کشورهای دنیا به شمار آمده است و کشور ایران در این زمینه و در طول تاریخ با فراز و نشیبهای فراوانی در زمینه فناوری و فناوری آموزش و پرورش همراه بوده و جزء یکی از کشورهای توسعه یافته به شمار آمده است. در مراکز آموزشی انگلستان طرح گسترش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سیستم آموزشی به خوبی وجود دارد. در کشور انگلستان فضاها براساس فناوری ساخته شده اند و تجهیز می‌شوند این فناوری پاسخگوی نیازهای درسی افراد است. شیوه‌های نوینی در سیستم آموزش و پرورش ایران به وجود آمده است که برگرفته از نظام آموزش و پرورش انگلستان میباشد سیستمهای آموزشی از کشوری به کشور دیگر فرق دارند ایران جزء کشورهای در حال توسعه به شمار آمده است که آموزش و پرورش آن با چالشهای مختلفی روبرو است.

واژگان کلیدی: نوآوری‌های نوین آموزشی، برنامه درسی، مقایسه تطبیقی

۱. مقدمه

نوآوری آموزشی دگرگونی یا تغییر در جهت بهبود کیفیت آموزش است که در حوزه برنامه درسی می‌تواند در محتوا، روشهای آموزش، شیوه‌های ارزشیابی و سایر موارد مرتبط باشد. اما گسترش و کاربرد نوآوری، زمان بر است و مدت این زمان به مقدار پذیرش افراد از نوآوری و امکانات و مسائل مادی مربوط می‌شود. در این راستا شفافیت و حمایت مقامات مسئول و شیوه‌های خاص پاداش‌دهی می‌تواند در موفقیت آن نقش بسزایی را ایفا کند. این یک بخش کار است که نوآور مطمئن شود که از او حمایت می‌شود و مورد تشویق قرار می‌گیرد؛ اما بخش دیگر کار که بسیار مهم است و به اثربخشی محیط یادگیری کمک می‌کند، کاربرد نوآوری در مدرسه است که در این مرحله، عواملی مانند آمادگی نیروی انسانی مدرسه برای اجرای نوآوری و در اختیار داشتن وسایل انسانی و مادی لازم بسیار موثر است و همچنین وجود سازمان یا سازمانهای مسئول برای اجرا و ارزشیابی نوآوری در مدرسه گسترش آن نیز بسیار مهم است (۱).

ورود نوآوری های آموزشی به عرصه فعالیت‌های بشر و گسترش روزافزون آن در قرن حاضر، این فناوری به عنوان ابزاری بسیار کارآمد در اختیار متخصصان و متولیان تعلیم و تربیت به منظور تغییر و بهبود روشهای یاددهی یادگیری، تعالی بخشی به اهداف تربیتی و اصلاحات آموزشی قرار گرفته است چنانچه میتوان با کاربرد مناسب از این فناوری، اهداف تعلیم و تربیت را به شکل کاملتری محقق ساخت (۲). آموزش و پرورش تطبیقی مقایسه تطبیقی رخدادهای آموزشی در کشورهای متفاوت است. هدف اصلی آموزش و پرورش تطبیقی اقتباس و الگوگیری از دیگران در زمینه تعلیم و تربیت است علم آموزش و پرورش تطبیقی حتی در غرب نیز علمی نوپاست و در مرحله تئوری سازی و تبیین جایگاه خود است. آموزش و پرورش تطبیقی در گوشه و کنار جهان به شدت به فعالیتهای علمی توجه کرده اند که نظامهای آموزشی را عصاره ای از پیامهای اقتصادی و سیاسی تلقی میکند. بررسی تاریخ تحول نظامهای آموزشی جهان نشان داده است که بیشتر کشورهای پیش رو برای تحقق فناوری و اطلاعات در آموزش و پرورش و تطبیقی و پژوهشهای تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش بهره گرفته اند این گونه بررسی ها قبل از اقدام به هرگونه برنامه آموزشی نوین خویش باید پرداخته شود و از آن به عنوان شرط لازم برای طراحی نظام آموزشی نوین در راستای فناوری و ارتباطات باشد برنامه ریزی و فناوری راه و روش و عناصر جدیدی هستند که در تغییرات و بهبود کارها و مطلوبیت آنان موثر هستند اصلاحات، آموزشی با توجه به آخرین روشهای آموزشی و فنی و پیشرفتهای علمی جهان توجه خاص دارند این توجه فراگیر و جهانی است و نسبت به دیگر فعالیتهای اجتماعی از اولویت مطالعات قرن نوزدهم آموزش و پرورش انگلستان اجباری و همگانی نبوده و تنها ثروتمندان قادر بودند فرزندان خود را به مدرسه رهسپار کنند (۳).

انگلیس در نظام آموزش و پرورش خود از روند کلی آموزش فراگیر در اروپا تبعیت می کند. به موجب قانون اساسی انگلیس همه ی دانش آموزان میبایست در مدارس عادی آموزش ببینند. نظام آموزش و پرورش ایران همانند سایر نظامها در تلاش برای تدارک امکانات و فناوری و تسهیلات، آموزشی اهداف و نیازهای فناوری را مد نظر دارد. با توجه به مطالب بیان شده تفاوتی و مشابهت هایی بین ایران و انگلیس وجود دارد. عواملی در فناوری و فناوری های آموزشی این کشورها دخیل هستند و فناوری و اطلاعات کشور انگلستان در سطح پیشرفته ای به سر میبرد و سیستم آموزش و پرورش آن یکی از پر آوازه ترین کشورهای دنیا به شمار آمده است و کشور ایران در این زمینه و در طول تاریخ با فراز و نشیب های فراوانی در زمینه فناوری و فناوری آموزش و پرورش همراه بوده و جزء یکی از کشورهای توسعه یافته به شمار آمده است با استفاده از مقایسه تطبیقی فناوری و اطلاعات این دو کشور در این پژوهش به دنبال این امر هستیم که فناوری و ارتباطات آموزش و پرورش تطبیقی نظام انگلستان چه شباهت و تفاوتی با کشور ایران دارد؟

۲. نوآوری در کلاس درس با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات

در پژوهشی که توسط سو هریس و آلیسون کینگتون با عنوان <استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کلاسهای درس نوین> در مدارس این کشور در سال ۲۰۰۲ انجام شد، به مشارکت کشور انگلستان در پروژه سایت مازول دو و نتایج آن اشاره شده است. در این مطالعات بیشتر از همه به روشهای گوناگون بهره‌گیری از فناوری در مدارس ابتدایی و متوسطه و نیز بر مطالعه نقش آن در تقویت یاددهی - یادگیری تاکید شده است. به همین منظور، گروه تحقیق به بررسی دقیق هر یک از این

موارد پرداختند و تغییرات حاصل از آن در نقش معلمان و دانش‌آموزان را مورد شناسایی قرار دادند. هر یک از این مطالعات موردی نشان داد که چگونه معلمان می‌توانند از قابلیت‌های فناوری برای معرفی شیوه‌های جدید آموزش استفاده کنند. همچنین نتایج این تحقیق به تأثیرات کاربرد فناوری در افزایش انگیزه دانش‌آموزان، بالا رفتن اعتماد به نفس، تقویت مهارت‌های اجتماعی، بالا رفتن مهارت‌های گروهی و مشارکتی و افزایش عملکرد علمی آنها اشاره دارد. به کارگیری شیوه‌های نوین آموزش مبتنی بر فناوری در این مدارس در معلمان این انگیزه را به وجود آورد که مهارت‌های خود را در زمینه فناوری توسعه دهند، به تغییر شیوه‌های کنونی خود تمایل داشته باشند، دانش‌آموزان را در تغییر نقش و فعالیت‌هایشان مورد حمایت قرار دهند، اجرای فعالیت‌ها توسط دانش‌آموزان را نظارت کنند و برای مشکلات احتمالی راه حل ارائه نمایند. (۴).

۳. نوآوری در مدارس ابتدایی

در این مدارس یک دستگاه رایانه رومیزی متصل به اینترنت در اختیار دانش‌آموزان ده تا یازده ساله قرار گرفت. به این ترتیب، دانش‌آموزان توانستند در دروس خود از نرم‌افزارهای عمومی گوناگونی کمک بگیرند و از سی‌دی‌های آموزشی گوناگون که برای دروس آنها طراحی شده بود، بهره‌گیرند. معلمان نیز سعی می‌کردند به دانش‌آموزان تکالیف به اصطلاح <باز> ارائه دهند تا بتوانند با توجه به میزان توانایی‌هایشان آنها را انجام دهند (مانند ساخت وب سایت شخصی). همچنین تعدادی از دانش‌آموزان شرکت کننده در طرح از نیازهای آموزشی ویژه‌ای برخوردار بودند. بهره‌گیری از فناوری سبب شد که انگیزه این دانش‌آموزان افزایش یابد و کارهایی با کیفیت بالا تولید کنند. ارتباط دانش‌آموزان در داخل کلاس نیز به صورت الکترونیکی انجام می‌شد. در یکی از مدارس ابتدایی، میان دانش‌آموزان و کارکنان یک شرکت تلفن همراه، زوچهای متنوعی تشکیل شد تا از طریق پست الکترونیکی با هم در ارتباط باشند. این دانش‌آموزان در یک جزیره محروم زندگی می‌کردند و سطح علمی و فرهنگی خانواده آنها نسبتاً پایین بود بنابراین، ایجاد ارتباط با کارکنان شرکت تلفن همراه سبب شد که نه تنها مهارت‌های ارتباطی آنها توسعه یابد، بلکه به افقی وسیعتر دست یابند و به اهمیت داشتن مهارت برای ورود به بازار کار آگاه شوند. در یکی دیگر از مدارس ابتدایی، از دانش‌آموزان خواسته شد تا در وب سایتی، به طور گروهی به حل معماها و مشکلات موجود در مورد سفر با بالن به دور دنیا بپردازند. آنان هر ماه با چالشی جدید مواجه می‌شدند. این پروژه در حوزه‌های مختلفی از برنامه درسی مثل تاریخ، موسیقی، جغرافیا و ریاضی و همچنین مهارت‌های فناوری گسترش یافت و دانش‌آموزان با استفاده از اینترنت به انجام پژوهش‌های مختلف پرداختند. در این میان معلمان بدون دخالت مستقیم، به هدایت فعالیت آنان پرداخته و در صورت نیاز به دانش‌آموزان کمک می‌کردند. (۵).

۴. نوآوری در مدارس متوسطه

در یکی از دبیرستانها، اطلاعات مربوط به عملکرد دانش‌آموزان در آزمونهای رسمی و فعالیت‌های کلاسی جمع‌آوری و از آنها برای تعیین اهداف دانش‌آموزان استفاده شد. اطلاعات به دست آمده از عملکرد دو هزار دانش‌آموز راهنمایی و دبیرستان، در رایانه ذخیره گردید. با استفاده از این اطلاعات، معلمان توانستند تصویر بهتری از قابلیت‌های دانش‌آموزان خود داشته باشند تا براساس آن، وظایف گوناگونی برای آنها ارائه نمایند. در میان دانش‌آموزان، کسانی که عملکرد ضعیف‌تری داشتند، مورد توجه ویژه قرار گرفتند. همچنین آگاهی و نقش نظارتی معلم انگیزه دانش‌آموزان را افزایش داد. در دبیرستان دیگری، دوره دو ساله فناوری بر خط (آنلاین) برگزار و به دانش‌آموزان شرکت کننده مدرک عمومی رسمی داده شد. مواد آموزشی این دوره از سوی معلمان یک مدرسه دیگر و مطابق با برنامه درسی مورد نیاز دانش‌آموزان تهیه شده بود. دانش‌آموزان تکالیف خود را در مدرسه و به طور مستقل انجام می‌دادند و در منزل نیز از منابع چند رسانه‌ای استفاده می‌کردند. معلمان تنها بر فعالیت‌های آنان نظارت داشتند و تکالیف را بررسی می‌کردند. این دوره‌ها توجه دانش‌آموزان بی انگیزه را به سوی خود جلب کرد. در دبیرستانی دیگر، دانش‌آموزان توانستند با استفاده از کنفرانس ویدئویی، با دانش‌آموزان فرانسه زبانی که انگلیسی می‌خواندند ارتباط تصویری برقرار کنند و مهارت‌های گفتاری خود را در زبان فرانسه افزایش دهند. این دانش‌آموزان به طور داوطلبانه هر هفته ۲۰ دقیقه از زمان نهار خود را برای این کار صرف می‌کردند. قبل از شروع جلسات، معلمان برگه‌هایی را تهیه می‌کردند تا از طریق آن بتوانند مکالمات دانش‌آموزان را هدایت کنند. دانش‌آموزان موظف بودند نیمی از زمان جلسه را به زبان فرانسه سوال نمایند و

نیمی دیگر را به زبان مادری خود به سوالات فرد مقابل جواب دهند. این جلسات تاثیر زیادی در بالا رفتن توانایی گفتاری دانش‌آموزان داشت و مدت ۱۰ هفته طول کشید. به طور کلی، این بررسیها نشان می‌دهد استفاده از فناوری به روشهای گوناگون تاثیر زیادی بر یادگیری دانش‌آموزان و افزایش انگیزه آنان و همچنین معلمان داشته است. (۶).

۵. اهمیت و ضرورت آغاز حرکت بهره‌وری از مدرسه

آغاز حرکت بهبود مستمر و ارتقای بهره‌وری از دوران مدرسه ضرورت و اهمیت ویژه‌ای دارد که مهمترین آنها عبارتند از:

۱. آموختن شیوه‌های گوناگون بهبود مستمر و ارتقای بهره‌وری در دوران مدرسه به نهادینه کردن فرهنگ بهره‌وری کمک بسیاری می‌کند.

۲. از به هدر رفتن منابع انسانی و مالی، دوباره‌کاری‌ها، تأخیر و تعللها جلوگیری می‌کند.

۳. توانمندی‌هایی در کارکنان و دانش‌آموزان ایجاد می‌کند تا بتوانند در موقعیتهای واقعی زندگی از مهارتهای آموخته شده استفاده کنند.

۴. به دلیل جوان بودن جمعیت کشور، تعداد مدارس و جمعیت دانش‌آموزی بسیار زیاد است. در نتیجه، بهبود بهره‌وری در مدارس کمک بسیاری به رشد و توسعه اقتصاد کشور خواهد کرد.

۵. افت تحصیلی دانش‌آموزان کاهش چشمگیری خواهد داشت. (۷).

۶. آموزش و پرورش تطبیقی

آموزش و پرورش تطبیقی در سال ۱۹۵۶ در نیویورک یکی از مراکز علمی مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش ایجاد گردید. اندیشه تغییر انجمن آموزش و پرورش تطبیقی به شورای جهانی انجمنهای آموزش و پرورش تطبیقی را در سال ۱۹۶۱ ژوزف کاتز کانادایی مطرح کرد که مورد استقبال هیات رئیسه انجمن و ... قرار گرفت به همین مناسبت یونسکو سال ۱۹۷۰ را سال جهانی آموزش و پرورش نامید آموزش و پرورش تطبیقی بین‌المللی که توماس آرمورسی در سال ۱۹۹۱ آن را به رشته تحریر در آورد.

آموزش و پرورش تطبیقی مسائل و ویژگیهای کنونی آن نوشته‌های محقق مشهور آموزش و پرورش تطبیقی در سال ۱۹۹۰ سازمان یونسکو آن را منتشر کرد. از جمله اهداف و کاربرد مطالعات و پژوهشهای تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش کشف حقایق و مسائل تربیتی کشور خویش از طریق شناخت مسائل نظامهای آموزشی کشورهای دیگر ارزیابی متنی بر واقعیت نگری و پرهیز از خود شیفتگی فرهنگی منبعت از قوم گرایی ایدئولوژی و تمایلات ناسیونالیستی افراطی است اگر نظامهای آموزشی را بدون توجه به عوامل زیر بنایی آنها مورد مطالعه قرار دهیم اعتبار مطالعه کاهش مییابد زیرا مقایسه و تطبیق رونهاها ممکن است تشابهات یا وجه اختلاف ظاهری را نشان دهد که راهگشا نیست. موضوع مقایسه تجزیه و تحلیل و توضیح شباهتها و تفاوتهای بین دو پدیده یا دو نهاد است طبیعی است که تفاوتها و شباهتها باید با موضوعات مورد نظر مربوط بوده، در متن آنها قرار داده شوند. از این رو عیب اصطلاح تعلیم و تربیت تطبیقی این است که مقایسه را به رویدادهای آموزش محدود میکند، در حالیکه قلمرو آن با پیشرفت علوم دیگری مانند، اقتصاد جامعه شناسی و مردم شناسی که به آموزش و پرورش تطبیقی می‌پردازند وسیع تر شده است و دیگر هدف نه صرفاً مقایسه دو نظام آموزشی، بلکه روابطی است که این نظامها با محیط ملی جهانی خود دارند. (۸).

امروزه به مدد فناوری اطلاعات در شرایطی که هر مدرسه یا دانشگاهی و هرکسی برای خود دارای یک سایت مستقل است و هرکس میتواند به اطلاعات یک مرکز آموزشی در جای دیگری از جهان دسترسی داشته باشد، امروزه مطالعات تطبیقی به جای روشهای باستانی و زمان بر گذشته میتوانند در کسری از ثانیه انجام گیرد. اما همانطور که امکانات روز به روز توسعه می‌یابد یقیناً انتظارات هم افزون شده اند به نظر میرسد امروز بهتر است اندیشمندان آموزش و پرورش تطبیقی بیش از آن که به فکر نحوه دریافت اطلاعات که بسیار سهل الوصول است) باشند، سعی در یافتن یک چارچوب نظری برای مقایسه های منطقی تر داشته باشند امروز بهتر است روشی را ابداع کنیم که مقایسه ای منطقی تر و مناسبتر را میسر سازد تا به ما این امکان را بدهد که نه با دنیای امروز بیگانه باشیم و نه مقلد کور و بی اندیشه آن شویم لذا در یک مطالعه تطبیقی باید چارچوب نظری مقایسه

کنندگان آنقدر قوی باشد که ضمن واقع بینی و نجات از دام تبلیغاتی نظامهای دیگر امکان انتخاب درست را در حجم میلیونی اطلاعات به خوبی داشته باشند فیلمهای آموزشی که جنبه اطلاعاتی و گاه حتی تبلیغاتی دارند. در دنیای امروز لحظه گردهمایی های آموزشی در زمینه مطالعات تطبیقی در اقصا نقاط جهان بر پا می شود که میتوان با حضور در آنها از نزدیک با بسیاری از نظامهای آموزشی آشنا شد و از تجربیات کشورهای جهان به صورت رو در رو استفاده کرد. استفاده از ژورنالهای تخصصی بین المللی که گاه به صورت آن لاین در اختیار هستند به منظور مطالعات تطبیقی تهیه میشوند و منابع مهمی برای این مطالعات به شمار میروند سازمانهای معتبر بین المللی از جمله یونسکو، انتشارات دوره ای این دسته سازمانها میتواند مینا و ابزار مهمی برای گردآوری اطلاعات تطبیقی در زمینه های آموزش عالی به عنوان یک رشته مطالعاتی جدید و آموزش و پرورش باشد.

۷. آموزش و پرورش در ایران

در کشور ایران از سال ۱۳۰۶ شمسی به بعد بعضی از مدارس اقدام به ایجاد آزمایشگاههای فیزیک، شیمی و علوم زیستی کردند در سال ۱۳۰۸ وزارت فرهنگ (سابق)، اداره هنرهای زیبا را تاسیس کرد. این اداره علاوه بر نظارت کلیه فعالیتهای هنری مسئولیت استفاده از وسایل سمعی و بصری مدارس را نیز عهده دار بود. پس میتوان گفت که در ایران نیز ابتدا ابزار و وسایل سمعی و بصری بدون توجه به نیازهای خریداری و در مراکزی نگهداری بر ایران به وجود آمده است. (۹).

فیلم ها و مواد مورد نیاز بدون توجه به فرهنگ و زبان، مردم و عدم امکان ترجمه ی همه ی آنها از خارج خریداری و در اختیار مدارس و دانشگاهها قرار میگرفت در سال ۱۳۴۱ اداره ای به نام اداره آموزش فعالیتهای سمعی و بصری وزارت فرهنگ تشکیل شد که بعداً به نام دفتر آموزش سمعی و بصری فعالیتهای خود را ادامه داد. تلویزیون آموزشی در سال ۱۳۴۳ زیر نظر وزارت آموزش و پرورش تاسیس شد و کار خود را بعد از دو سال با پخش برنامههای درسی در زمینه، فیزیک، شیمی، جبر علوم، طبیعی زبان و دستور زبان فارسی شروع کرد. در سال ۱۳۵۲ تهیه برنامههای آموزشی به سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران واگذار شد و برنامه های آموزشی با پخش دروس راهنمایی در سال ۱۳۵۳ مجدداً شروع به فعالیت کرد. همزمان با آن تعداد سه هزار دستگاه تلویزیون بین مدارس شهرهای بزرگ کشور توزیع شد. در سال ۱۳۵۴ برای تهیه مواد آموزشی مورد نیاز مدارس شرکت صنایع با سرمایه مشترک وزارت آموزش و پرورش و سازمان گسترش و نوسازی آمد. هدف این شرکت تهیه و تولید مواد آموزشی مورد نیاز کشور با در نظر گرفتن نظام آموزشی، محتوای برنامه های درسی و سطوح و رشته های مختلف تحصیلی و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور در سال ۱۳۵۳ دوره فوق لیسانس فناوری آموزشی تاسیس شد. هدف از تاسیس این دوره تهیه کادر متخصص برای سرپرستی مراکز یادگیری در بیست منطقه از استانهای کشور بود این مراکز میبایست مواد مورد نیاز مدارس را تولید کنند و در اختیار آنها قرار دهند آموزش برنامه ریزی شده یا آموزش برنامه ای و تولید مواد براساس آن در همین سال توسط تلویزیون آموزشی در ایران شروع شد تلویزیون آموزشی، این کار را با سیستم کامپیوتری ساده ای بنام سیستم ۸۰، که مجهز به صفحه صدا اسلاید رنگی و گوشی بود شروع کرد که برای آموزش کودکان دوره آمادگی به کار گرفته شد. نمونه مرحله چهارم فناوری آموزشی در ایران ایجاد دانشگاه آزاد ایران است. این دانشگاه با استفاده از روش چند رسانه ای هدفش آموزش براساس نیازهای فردی و تربیت افراد متخصص مورد نیاز جامعه بود. دانشجویان این دانشگاه بدون دور شدن از محل زندگی خود در آموزش و یادگیری مشارکت می کردند. تصمیم بر این بود این نظام آموزشی از رادیو و تلویزیون آموزشی در رساندن پیام به یادگیرندگان، استفاده کند. قبل از آن دانشکده سپاهیان انقلاب نیز برای رسیدن به همین هدف برای آموزش کارکنان دولت با تکیه بر آموزگاران می. کوشید مفهوم مرحله پنجم فناوری آموزشی در ایران فقط به صورت مقالاتی پراکنده مورد بررسی قرار گرفته است. این مرحله مفهوم فناوری آموزشی هماهنگ کردن فعالیتهای همه سازمانهای اجرائی و آموزشی بخش دولتی و خصوصی برای انجام فعالیتهای آموزشی است فعالیتهایی که سازمانها را به هدف رشد و توسعه خود نزدیک میکند (۱۰).

فناوری آموزشی میتوان آن را به کارگیری یافته های علمی مرتبط با حیطه، آموزش، یادگیری، رسانه های آموزشی و علوم ارتباطات برای تسهیل و تثبیت یادگیری دانست فناوری آموزشی دارای سه جنبه یا بعد است: جنبه اول: جنبه یا بعدی که بر

رسانه های جدید معمولاً) وسایل سمعی و بصری (جدید و استفاده از آن در امرآموزش و یادگیری تأکید دارد از این جنبه فناوری آموزشی به تمام وسایل ابزار و رسانه هایی گفته میشود که امرآموزش و یادگیری را تسهیل میکند و میتوان آن را بعد سخت افزاری نیز نامید جنبه دوم در فناوری آموزشی فراگردها یا روشهای طراحی نرم افزار یا مواد آموزشی است که به یادگیری بهتر منجر میشود. از این جنبه و دیدگاه، فناوری آموزشی مجموعه روشها و فراگردهایی است که در طرح اجرا و ارزشیابی آموزش به کار گرفته میشود جنبه سوم فناوری آموزشی بر ویژگی حل مسأله تأکید دارد؛ به عبارت دیگر، در صورت بروز مشکل در یک نظام آموزشی اعم از کوچک یا بزرگ و همچنین در صورت نیاز به آموزش در یک محیط خاص، فناوری آموزشی به تبیین مشکل می پردازد یا با توجه به عوامل متعددی که میتواند در حل مشکل دخیل باشد، برای رفع آن نیاز یا حل آن مشکل اقدام می کند. از این جنبه فناوری آموزشی مجموعه روشها و راهبردهایی است که با یک دید سیستمی به تجزیه و تحلیل برنامه های آموزشی پرداخته و پس از یافتن مشکلات و علل آنها برای رفع موانع و حل معضلات راه حل ارائه میدهد بنابراین میتوان گفت فناوری آموزشی به معنای به کارگیری آخرین یافته های علمی در زمینه های سخت افزاری نرم افزاری و استفاده از روشها و راهبردهای آموزشی برای اجرای ماهرانه فرآیند یاددهی- یادگیری است چنان که در جنبه دوم فناوری آموزشی ذکر شد، این جنبه روشهای طراحی نرم افزار یا مواد آموزشی را برای تسهیل یادگیری مورد تأکید قرار میدهد؛ در اصطلاح به این جنبه از فناوری آموزشی طراحی آموزشی می گویند. طراحی آموزشی را میتوان تجویز یا پیش بینی روشهای آموزشی برای نیل به تغییرات مورد نظر در دانشها مهارتها و عواطف فراگیران دانست (۱۱).

۸. آموزش و پرورش در انگلستان

کشور انگلستان کشوری است که با قدمت چندین هزار ساله و علاقمند به سنت و فرهنگ و در حفظ ملیت و موارد فرهنگی خود اهتمام میورزد و فناوری و فناوری نقش اساسی در نظام آموزشی این کشور دارد. تغییرات در نظام آموزشی انگلستان ۱۶۰ سال پیش آغاز شد و این تغییرات عبارتند از؛ تامین بودجه آموزش و پرورش از بودجه ی عمومی اجباری شدن و همگانی شدن تعلیمات، ابتدایی اجباری و همگانی شدن تعلیمات متوسطه و دایر شدن مدارس فنی است برنامه های آموزشی انگلستان در جهت پیشرفت ارتباطات و اطلاعات در امر آموزشی است. از دهه ۱۹۹۰، دولت انگلستان بر توسعه و گسترش استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در مدارس سراسر کشور تأکید نموده است از جمله مهمترین پی آمدهای مثبت اجرای چنین سیاستی میتوان به ارتقاء سطح دانش دانش آموزان و حضور مثبت و گسترده آنان در اقتصاد کشور اشاره نمود از جمله مهمترین اقدامات دولت انگلستان در جهت توسعه امکانات فناوری در مدارس و مراکز آموزشی کشور میتوان به برگزاری دوره های آموزشی از طریق امکانات فناوری ک نظیر تلویزیون های دیجیتالی و شبکه های آموزشی اینترنتی و مجهز نمودن کتاب خانه دانشگاه ها و مدارس و پارکهای علمی کشور به امکانات آموزشی دیجیتال و اینترنتی اشاره نمود. از جمله دستاوردهای مهم چنین سیاستی نیز میتوان به برخورداری تعداد ۱۲ هزار مدرسه و مرکز آموزشی کشور از امکانات آموزشی دیجیتال تا سال ۲۰۰۲ اشاره نمود. (۱۲).

۹. دیدگاه های آموزش و پرورش

یکی از مهمترین موضوعاتی که امروزه دست اندرکاران تعلیم و تربیت کشور را به خود مشغول کرده است، نحوه ی مواجه شدن آموزش و پرورش با فرصتها و تهدیدهای حاصل از گسترش و توسعه نوآوری های آموزشی و برنامه ریزی دقیق و اصولی برای بهره برداری و استفاده از آن است در جوامع امروزی همه ی ملت ها با هر نظام سیاسی و اجتماعی پیشرفته و یا در حال پیشرفت به مسئله فناوری در آموزش و پرورش می پردازند. این توجه تقریباً فراگیر و جهانی بوده است و نسبت به سایر فعالیتهای اجتماعی از اولویت خاص برخوردار است. دانش آموزش و پرورش تطبیقی امروزه در اغلب کشورها دانشی گسترده است که به مقایسه و نقد و تحلیل پدیده های تربیتی در یک نظام آموزشی یا چند نظام آموزشی کشورهای مختلف جهان پرداخته است. با توجه به ضرورت وجود پایه نظری، در این بخش از پژوهش به ذکر پاره ای از دیدگاههای مطرح شده در زمینه فناوری و فناوری کشور ایران با کشور انگلستان پرداخته میشود این دیدگاهها شامل دیدگاههای کارکردگرایانه، دیدگاه ستیز و تضاد دیدگاه تعاملی دیدگاه انتقادی نوین پرداخته شده است.

دیدگاه کارکردگرایانه دیدگاه کارکردگرایانه به عنوان نظریه توافق نام برده شده است نهادهای آن متشکل از اجزای همبسته ای هستند که دو پیوند با یکدیگر را برقرار میسازند هر کدام کارکرد لازم و معینی را برای گردش کار و بقای کل جامعه انجام میدهند الگوی کلی روابط متقابل بین اجزای نظام، جامعه ساختار آن را تشکیل میدهد. همچنین در این ساختار هر یک از اجزاء کارکرد یا نقش ویژه ای در ارتباط با سایر اجزاء و کل نظام بر عهده دارند. پس پیوند و هماهنگی میان اجزا یگانگی و یکپارچگی نظام را به وجود میآورد. علی رغم تغییراتی که در اجزا و نهادهای اجتماعی اتفاق میافتد همواره در آن تعادلی برقرار میشود که ثبات و پایداری نظام را تضمین کند و سرانجام توافق نظام از طریق جامعه پذیری و القای ارزشهای اساسی به اعضا، حاصل می گردد.

تحلیل نظام آموزش و پرورش از دیدگاه کارکردگرایی در این دیدگاه نظام آموزشی به عنوان بخش لاینفکی از کل نظام جامعه تلقی میشود که کارکردهایی همچون انتقال فرهنگ و جامعه پذیری را برای حفظ نظام اجتماعی جامعه، انجام داده است. جامعه شناسانی که به شیوه ی کارکردی آموزش و پرورش را مطالعه میکنند غالباً آن را به اهداف و عنوان نهاد اجتماعی و از لحاظ ساختار و کارکردهای سازمانی نقشها و فعالیتهای سازمانها و تحقق مقاصد آن مدنظر قرار میدهند منتقدان این روش بر آنها که رویکرد، کارکردی آرمانها، ارزشها، علایق و انتظارات گروه های مختلف و متضاد جامعه را در ارتباط با هدفها و برنامههای نظام آموزشی نادیده می گیرد. انتقاد دیگر دشواری تحلیل کنشهای متقابل و پویاییهای موجود در محیطهای آموزشی همچون روابط متقابل میان دانش آموزان و معلمان از این دیدگاه است. افزون بر آن این رویکرد با محتوای فراگرد آموزش و پرورش کاری ندارد. علی رغم این نگرش افراد در ساختار نظام آموزشی فقط ایفاگر نقش یا کارکرد به شمار نمیروند بلکه نقش و کارکرد خود را می آفرینند و تغییر میدهند. سرانجام این نظریه به صورت ضمنی فرض می کند که تغییر در نظام، تدریجی و آگاهانه بوده تعادل آنان را بر نمیزند (۱۳).

دیدگاه ستیز و تضاد در حالی که نظریه توافقی بر یگانگی و ثبات تأکید دارد، دیدگاه تضادی بر ماهیت اجبار تأکید می ورزد. این نظریه بر آن است وجود گروههای ذینفع و رقابت جوهر همواره جامعه را در معرض کشمکش قرار میدهد صاحب نظران این دیدگاه آموزش و پرورش را به منزله ی نوعی ابزار در دست نظام سرمایه داری تلقی میکنند نظریه های تضاد نظامهای اجتماعی را به دو گروه متمایز دارا و ندار یا سلطه گر و سلطه بر تفکیک میکند رابطه میان این دو گروه معارض نابرابر و استثماری است گروه مسلط از امتیازات، قدرت ثروت و کنترل منابع مادی جامعه برخوردار است گروه تحت سلطه فاقد این است در نتیجه اهداف و برنامه های یک گروه غالباً تضاد با اهداف و برنامه های گروه دیگر است این رویکرد تحت تأثیر اندیشههای کارل مارکس و ماکس وبر پدید آمده اند. در این دیدگاه آموزش و پرورش رسمی هم یک امر روبنایی است. بنابراین مروج ایدئولوژی و حافظ منافع طبقه حاکم است و مدرسه با انتقال ایدئولوژی طبقه حاکم نظم موجود را مشروعیت میبخشد و از رشد تضادهای طبقاتی و حل آنها به نفع طبقه ی محروم جلوگیری می کند. آموزش و پرورش با تربیت نیروی انسانی مورد نیاز به بقای نظام موجود کمک کند و در باز تولید و تثبیت آن موثر است. در این دیدگاه چون نظامهای طبقاتی مبتنی بر استثمار و مغایر با فلسفه زندگی اجتماعی انسانی هستند، باید از میان بروند. در این نیروهای متضاد به وجود میآیند که منجر به مبارزات طبقاتی و با روند انقلاب همراه هستند. در این میفرآیند زمینه برای تحول در امور آموزش و پرورش فراهم شده و به جای توسعه ی آموزش و پرورش به انقلاب آموزشی و به جای رشد شخصیت به تربیت انسانی انقلابی توجه شده است. هر چند در آثار کلاسیک این دیدگاه، تحول زیر بنا مقدم بر تحول روبنا و در مجموع انقلاب اجتماعی پیش نیاز انقلاب آموزشی تشخیص داده شده است، ولی در منابع معاصر مربوط به این دیدگاه امکان تحول در نظام آموزشی نفی نشده است؛ منظور از این تحول تغییر هدف و بسط مشارکت بین معلم و شاگرد و تغییر محتوای آموزشی متناسب با نیازهای جدید و روش هم اندیشی، هم پژوهی و هم آموزی و ایجاد محیطی مناسب تر جهت تربیت انسانی انقلابی یعنی مبارزه ضد بیداد، بهبود خواه، سیاست گرای و کردار جوی برای تفسیر و تغییر جهان در جهت اهداف انقلابی خود است.

دیدگاه تعاملی نظریه تعامل به دو دسته تقسیم میشود یکی نظریه برچسب و دیگری نظریه ی مبادله میباشد. طبق نظریه برچسب اگر به کودکی فراوان گفته شود کودن است؛ او این موضوع را به عنوان وجهی از خودانگاری خود میپذیرد و براساس

آن عمل می‌کند طبق نظریه ی مبادله کنشهای متقابل ما متضمن دادوستد است یعنی کنشهای متقابل افراد و گروه ها را به الزامات و تعهداتی مقید میسازد استفاده از این نظریه ها در آموزش و پرورش باعث تسهیل در فهم پویایی محیط های آموزشی می‌شود این کنشها هنگامی که به شکل ترکیبی کنار هم قرار گرفته و مورد استفاده قرار گیرند میتوانند درک وسیعتری هم در مورد ساختارهای نظام تعلیم و هم در مورد تعامل گروهها در محیطهای آموزشی کمک رسانند.

دیدگاه انتقادی نوین در این دیدگاه با توجه به رابطه ی آموزش و پرورش با سلسله مراتب اجتماعی، اقتصادی سیاسی، فرهنگی موجود در همه ی جوامع امروزی عملکرد آن زیر سوال می‌رود یعنی آموزش و پرورش به جای یکسان کردن فرصتها انحصار توزیع نابرابر آنها در اختیار دارد به طوری که فقراء باید مثل اغنیاء بیندیشند ولی همانند فقرا زندگی کنند مردم قدرت و جرأت در اختیار گرفتن خود آموزی خود را از دست میدهند و به جای آنکه کار و تولید و سیاست و زندگی شهری و روستایی و غیره به منابع درسی تبدیل شوند و مدرسه در خدمت آنها قرار گیرد، برعکس همه ی آنها به مدرسه وابسته میشوند بنابراین مدرسه تنها نهاد آموزشی نمی تواند باشد، آموزش رسمی از نظر اقتصادی سیاسی و فرهنگی به ضرر توده های مردم است پس آنان باید به آموزش غیر رسمی تحت نظارت خود و به دور از دخالت دولت و گروههای مسلط، اقتصادی سیاسی روی آورند.

نتیجه گیری

سرعت فوق العاده تحول در همه شئون زندگانی بشر، به ویژه در حوزه تولید، ارتباط و مبادله اطلاعات از یک سو و نزدیک شدن و به هم پیوستن سرنوشت کشورها به یکدیگر از سوی دیگر، نوعی انگیزه اجتماعی پدید آورده است که می‌توان آن را نوجویی و نوآوری نامید. این انگیزه، و ناخشنودی‌ها و ناخرسندیهای همراه آن در بسیاری از اجتماعات، به خصوص کشورهای در حال پیشرفت، زمینه را برای اصلاحات و گاه انقلابهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و از جمله نوسازی نظام آموزش و پرورش فراهم کرده است و مردم این اجتماعات درباره وضع خود و چگونگی تعلیم و تربیت فرزندان خویش به چون و چرا می‌پردازند. آنها گاه چنان شیفته نوآوری می شوند که سنتهای سنجیده برآمده از میراث فرهنگی خود و امکانات و شرایط نوسازی و نوآوری را از یاد می‌برند و در میان کهنه و نو سردرگم می‌مانند. نظام آموزشی هر کشور بهترین ابزار برای ایجاد تغییرات اجتماعی همه جانبه و محقق نمودن خط مشی های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است. سرمایه گذاری فناوری و اطلاعات در سیستم آموزش و پرورش از اهمیت ویژه ای برخوردار است و آموزش و پرورش باعث تغییر ارزشها و طرز تلقی افراد شده است و تغییراتی را در فرد و جامعه به وجود می آورد آموزش و پرورش تطبیقی به معنای مقایسه آموزش و پرورش بین کشورهای مختلف است. مقایسه ممکن است به صورت ساده رویدادها را توصیف کند و یا آنها را طبقه بندی نماید و مورد ارزشیابی و تعبیر و تفسیر قرار دهد. آگاهی از جایگاه اطلاعات و فناوری ویژه ی آموزش و پرورش و نقش آن در تغییرات این سیستم در بسیاری از کشورها مورد توجه قرار گرفته است بررسی علمی فناوری و ارتباطات نظامهای آموزشی مختلف، به پیشرفت بیشتر نظام آموزش و پرورش کمک میکند. کند علم آموزش و پرورش تطبیقی حتی در غرب هم علمی نوپا است و در مرحله تئوری سازی و تبیین جایگاه خود قرار گرفته است آموزش و پرورش در فرهنگ و تمدن ایران از قدمت و غنای شایسته ای برخوردار است فناوری آموزشی به معنای به کارگیری آخرین یافته های علمی در زمینه های سخت افزاری نرم افزاری و استفاده از روشها و راهبردهای آموزشی برای اجرای ماهرانه فرآیند یاددهی- یادگیری است همچنین فناوری آموزشی ذکر شد این جنبه روشهای طراحی نرم افزار یا مواد آموزشی را برای تسهیل یادگیری مورد تأکید قرار میدهد؛ در اصطلاح به این جنبه از فناوری آموزشی، طراحی آموزشی می گویند. بررسی تطبیقی اطلاعات و ارتباطات نظام آموزشی در کشورهای مختلف سبب تغییر نظام آموزشی کشورهای ایران و انگلستان شده است.

بسیاری از فعالیتهای فناوری و اطلاعات ارائه شده است در مراکز آموزشی انگلستان طرح گسترش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سیستم آموزشی به خوبی وجود دارد در کشور انگلستان فضاها براساس فناوری ساخته شده اند و تجهیز می‌شوند این فناوری پاسخگوی نیازهای درسی افراد است اجرای فعالیتهای فوق برنامه نیز براساس فناوری است و فضاهای متناسب با اطلاعات آموزش و پرورش به وجود آمده است. اما تفاوت فاحشی بین فناوری و اطلاعات نظام آموزش و پرورش ایران و انگلستان وجود دارد قدمت فناوری و اطلاعات آموزش و پرورش انگلستان بیش از ایران است به گونهای که فناوری نظام

آموزش و پرورش ایران برگرفته از غرب می باشد. شیوه های نوینی در سیستم آموزش و پرورش ایران به وجود آمده است که برگرفته از نظام آموزش و پرورش انگلستان می باشد. سیستم های آموزشی از کشوری به کشور دیگر فرق دارند و منتقل می شوند. ایران جزء کشورهای در حال توسعه به شمار آمده است که آموزش و پرورش آن با چالش های مختلفی روبرو است. کمبود معلم در برخی از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران از چالش های اساسی به شمار آمده است. در کشورهای در حال توسعه معلمان فقیر آموزش ندیده و بی انگیزه کیفیت آموزش را تضمین می کنند و اساس آن یک درک غیر تخصصی ضعیف و کم سواد بودن معلمان است.

منابع

۱. آرمند، محمد (۱۳۹۴). بررسی و نقد کتاب آموزش و پرورش مقایسه های پژوهش های انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی سال پانزدهم، شماره چهارم
۲. آقازاده، احمد (۱۳۷۰) آموزش و پرورش تطبیقی، تهران، ۲۱
۳. احمدی مقدم، حسین و احمدی مقدم مقصود (۱۳۹۴). نقش تکنولوژی در نظام آموزش و پرورش، کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران
۴. شیخی، سعید؛ غلامی هره دشتی (۱۳۹۳) نقش نوآوری های آموزشی در آموزش نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش سال دوم، شماره دوم، ربانی، حسن؛ ۵. الهامی، حمیدضا، نورمحمدی، عباس، بربرستانی محمد حسن (۱۳۹۸) بررسی تطبیقی نظام آموزش و پرورش ابتدایی ایران و کشور انگلستان اولین کنفرانس نظام آموزش و پرورش ابتدایی ایران و کشور انگلستان.
۶. فرجاد، محمدعلی (۱۳۸۸). آموزش و پرورش تطبیقی، انتشارات رشد، تهران.
۷. علاقبند علی (۱۳۹۰) جامعه شناسی آموزش و پرورش تهران مرکز داوری اتاق بازرگانی
۸. عبداللهی، محمد (۱۳۹۸) جایگاه و نقش آموزش و پرورش در فرآیند توسعه ملی ایران فصلنامه ی علوم اجتماعی، شماره ۲ و ۳
۹. کاکا جویباری، علی اصغر؛ علی پور، احمد؛ حسن زاده سعید (۱۳۸۷). واقعیتها و چشم اندازهای نظام آموزش و پرورش ویژه: بررسی تطبیقی ایران با چند کشور توسعه یافته پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، سال هشتم، شماره ۳.
۱۰. کوی، لوتان (۱۳۷۵) آموزش و پرورش تطبیقی، ترجمه محمد یمنی، تهران: نشر سمت. معدن دار آرائی، عباس، عباسی پروین (۱۳۹۸) نگاهی دوباره به آموزش و پرورش تطبیقی و رسالت های آن، فصلنامه ی تعلیم و تربیت، شماره ۹۰
۱۱. نجفی، محمود، مقامی حمید رضا حسینی جواد جعفری نصرت (۱۳۹۴). بررسی میزان استفاده از فناوری های نوین آموزشی و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانش، آموزان فناوری آموزش و یادگیری، سال دوم، شماره ۵، ۱۰۲-۸۰.

12. Bingimlas, K.A. (2009). Barriers to the Successful Integration of ICT in Teaching and Learning Environments: A Review of the Literature. *Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 5(3), 235-245.

13. Sahin., D, Yilmaz., R (2020). The effect of Augmented Reality Technology on middle school students' achievements and attitudes towards science education, *Computers & Education*, Volume 144, January 2020, 103710.